SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z pieśni Kochanowskiego

Grupa A

Jan Kochanowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 23

10 zadań, 23 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Czego według pieśni „Nie wierz Fortunie, co siedzisz wysoko" (Pieśń III z Ksiąg wtórych) nie może człowiekowi odebrać ani wróg, ani ogień, ani woda?

(A) cnoty
(B) złota
(C) przyjaciół
(D) sławy przodków

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Dlaczego w pieśni „Wy, którzy Pospolitą Rzeczą władacie" (Pieśń XIV z Ksiąg wtórych) podmiot twierdzi, że sam grzeszy „z mniejszym niebezpieczeństwem" niż rządzący?

(A) Bo zwykłego człowieka Bóg sądzi łagodniej i wyrozumialej niż możnych panów.
(B) Bo rządzący mogą przekupić sędziów, a on nie ma na to pieniędzy.
(C) Bo jego grzechy pozostają ukryte przed ludźmi i nie gorszą nikogo.
(D) Bo on gubi tylko siebie, a występki przełożonych niszczą miasta i państwa.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących pieśni „Nie masz, i po drugi raz nie masz wątpliwości" (Pieśń XII z Ksiąg wtórych).

1. Cnota jest sama dla siebie nagrodą i nie potrzebuje ludzkiej zapłaty.	**P**	**F**
2. Zazdrość towarzyszy cnocie tak, jak cień towarzyszy ciału.	**P**	**F**
3. Według pieśni droga do nieba stoi otworem przed tymi, którzy służą ojczyźnie.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–5 pkt)

Dopasuj pieśń (oznaczoną początkowymi słowami) do postaci mitologicznej lub historycznej, która w niej występuje.

1. Acz mię twa droga, miła, barzo boli	...	A. Danae i Jowisz ukryty w złotym darze
2. W twardej kamiennej wieży i za troistemi	...	B. Amfion wznoszący mur dźwiękiem lutni
3. Królewno lutnie złotej i rymów pociesznych	...	C. lutnia Orfeusza i łódź Charona
4. Ucieszna lutni, w której słodkie strony	...	D. Europa uniesiona przez wołu przez morze
5. Kto ma swego chleba	...	E. król macedoński, któremu cały świat wydawał się za mały

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Pieśni Jana Kochanowskiego łączą filozofię (1) _____ — postulującą cnotę i spokój ducha wobec zmienności losu — z filozofią (2) _____ — zachęcającą do korzystania z radości życia i chwili obecnej.

(1) scholastyczną / franciszkańską / platońską / stoicką
(2) pitagorejską / ascetyczną / epikurejską / augustyńską

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Przeszłość już nie wraca, a przyszły czas ma w swojej mocy (1) _____. Ludzkiemu rozumowi wystarczy troszczyć się o dzień (2) _____. Pieśń kończy się wezwaniem, by żyć dobrze, nie (3) _____.

(1) Bóg / człowiek / król / rozum
(2) jutrzejszy / wczorajszy / przyszły / dzisiejszy
(3) śpiewając / odkładając / pijąc / pracując

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Na podstawie pieśni „Czołem za cześć, łaskawy mój panie sąsiedzie" (Pieśń XVIII z Ksiąg pierwszych) opisz przebieg uczty u sąsiada i postawę, jaką wobec niej zajmuje podmiot.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Na podstawie pieśni „Nieźle czasem zamilczeć, co człowieka boli" (Pieśń XXIII z Ksiąg pierwszych) wyjaśnij, jak podmiot próbował pokonać niewdzięczność ukochanej i jak kończy tę relację.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Na podstawie pieśni „Chcemy sobie być radzi?" (Pieśń IX z Ksiąg pierwszych) wyjaśnij, jak działa Fortuna i jaką postawę wobec niej zaleca podmiot.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Na podstawie pieśni „Byś wszystko złoto posiadł” (Pieśń I z Ksiąg pierwszych) wskaż dwa przejawy upadku obyczajów szlachty, które krytykuje poeta.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/piesni-kochanowskiego

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z pieśni Kochanowskiego

Grupa B

Jan Kochanowski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 23

10 zadań, 23 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Czemu służą przykłady Apollina i Marsa na początku pieśni „Nie zawżdy Apollo strzela" (Pieśń XV z Ksiąg wtórych)?

(A) Są pochwałą boskiej siły i nieomylności.
(B) Pokazują, że nic nie trwa ciągle w tym samym stanie, więc i troski człowieka przeminą.
(C) Są przestrogą przed gniewem bogów.
(D) Przedstawiają bogów jako patronów poezji i wojny, do których modli się poeta.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

W co przemienia się poeta w pieśni „Niezwykłym i nie leda piórem opatrzony" (Pieśń XXIV z Ksiąg wtórych)?

(A) w orła wzbijającego się ku słońcu
(B) w gwiazdę na nieboskłonie
(C) w laurowe drzewo
(D) w białego ptaka

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–3 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących pieśni „Kto ma swego chleba" (Pieśń V z Ksiąg pierwszych).

1. Podmiot przewiduje, że winem zgromadzonym przez skąpca potomek będzie moczył konie.	**P**	**F**
2. Według podmiotu łatwiej jest opanować własną chciwość niż podbić Turków.	**P**	**F**
3. Podmiot nazywa prawdziwym panem tego, kto zgromadził najwięcej bogactw.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 4. (0–5 pkt)

Dopasuj początek pieśni Jana Kochanowskiego do jej głównej myśli (sformułowania własne).

1. Nie wierz Fortunie, co siedzisz wysoko	...	A. miłosna niewola odczuwana jako szczęście
2. Stateczny umysł pamiętaj zachować	...	B. nocna skarga kochanka pod drzwiami nieczułej kobiety
3. Rozumie mój, prózno sie masz frasować	...	C. pogodzenie się ze stratą, której nie da się odwrócić
4. Ty spisz, a ja sam na dworze	...	D. pochlebcy kłaniają się szczęściu człowieka, a nie jemu samemu
5. Srogie łańcuchy na swym sercu czuję	...	E. wobec śmierci równi są bogaci i niewolnicy, więc trzeba zachować równowagę ducha

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–2 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Podmiot nazywa cnotę swoim (1) _____, który wskazuje nie północ, lecz środek między skrajnościami, czyli „w pół zbytków". Dzięki niemu jego (2) _____ popłynie swoim pędem, choćby jeżyły się morskie potwory.

(1) sterem / kompasem / masztem / żaglem
(2) sława / kotwica / łódź / pieśń

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Uzupełnij luki, wybierając wyrażenia z listy.

Uczciwa żona jest ozdobą (1) _____ i najpewniejszą podporą (2) _____. Swego męża jest ona — jak mówi poeta — głowy (3) _____.

(1) ojca / króla / męża / rodu
(2) kościoła / domu / dworu / państwa
(3) tarczą / mieczem / kotwicą / koroną

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Na podstawie pieśni „Żal mi cię, niebogo" (Pieśń XIX z Ksiąg pierwszych) wyjaśnij, co podmiot zarzuca adresatce i jaką radę jej daje.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jaką postawę wobec ojczyzny prezentuje podmiot liryczny w „Pieśni o spustoszeniu Podola" Jana Kochanowskiego.

Zadanie 9. (0–2 pkt)

Pieśń „Muszę wyznać, bo sie już nie masz na co chować" (Pieśń XII z Ksiąg pierwszych) opowiada o winnicy. Wyjaśnij, co przydarzyło się podmiotowi, i zaproponuj, jak można odczytać tę historię w przenośni.

Zadanie 10. (0–2 pkt)

Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w pieśni „Królom moc na poddane i zwierzchność dana” (Pieśń XVI z Ksiąg pierwszych) obraz człowieka, nad którego szyją wisi miecz, oraz jaki wniosek wyprowadza podmiot w zakończeniu.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/piesni-kochanowskiego

Sprawdzian z pieśni Kochanowskiego

Grupa A

1. (1 pkt) **A**

2. (1 pkt) **D**

3. (3 pkt) **1. P; 2. P; 3. P** — po 1 pkt za zdanie

4. (5 pkt) **1–D, 2–A, 3–C, 4–B, 5–E** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) stoicką; (2) epikurejską** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) Bóg; (2) dzisiejszy; (3) odkładając** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Gospodarz zmusza gości do picia niesmacznego piwa i patrzy krzywo, gdy ktoś nie wypija do dna. Goście się upijają, wybucha bójka — kufle lecą jak grad, ktoś dostaje konwią w głowę, sięgają nawet po arkabuzy — a nazajutrz się godzą i znów piją i śpiewają. Podmiot dziękuje za taką „cześć": nie chce, by go męczono zamiast częstować, oddaje innym pierwszeństwo w piciu i woli gościnność z dobrej woli, bez przymusu. Patrzy na ucztę z ironicznym dystansem.
Punktacja: Przebieg uczty (co najmniej dwa elementy): gospodarz przymusza do picia i krzywo patrzy, gdy ktoś nie pije do dna; gospodarz gniewa się, fuka na służbę; pijani goście wszczynają bijatykę (kufle lecą jak grad, konwie, arkabuzy); nazajutrz się godzą i znów piją, śpiewają — 1 pkt. Postawa podmiotu: odrzuca przymus picia, woli dobrą wolę i gościnność bez niewoli, dystans i ironia wobec pijaństwa, nie bierze udziału w rywalizacji — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot przyznaje, że długo pozwalał się wodzić za nos, choć jego starania nie były doceniane. Chciał złość ukochanej przezwyciężyć uprzejmością, a jej niewdzięczność — swoją stałością, ale to nic nie dało, bo jej umysł zawsze był inny niż jego. Postanawia więc raz na zawsze się z nią rozstać: żegna niewdzięczne wrota jej domu i życzy im, by pokryły się pajęczyną, pleśnią i rdzą.
Punktacja: Wskazanie prób: długie cierpienie i wierna służba, chciał przemóc złość uprzejmością i niewdzięczność stałością — 1 pkt. Zakończenie: żegna się z nią raz na zawsze, przeklina „niewdzięczne i nieludzkie wrota" jej domu (pajęczyna, pleśń, rdza) — pożegnanie i zerwanie — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Fortuna jest zmienna: u niej łatwo się zdarza, że kto stał, upada, a ten, kto niedawno leżał u jej nóg, po chwili patrzy na innych z góry. Ludzie są w jej władzy („my siedziem w jej prawie"), czyli są od niej zależni. Podmiot radzi, by tak ułożyć umysł, żeby umieć znosić i szczęście, i nieszczęście — nieszczęście mężnie wytrzymać, a w szczęściu się nie wywyższać. Gdy szczęście odchodzi, trzeba oddać to, co się dostało, i schronić się we własnej cnocie.
Punktacja: Działanie Fortuny: jest zmienna, kapryśna — kto stał, upada, a kto leżał u jej stóp, wkrótce wywyższa się; człowiek jest w jej władzy — 1 pkt. Postawa: umieć znosić szczęście i nieszczęście — w nieszczęściu mężnie wytrzymać, w szczęściu się nie wynosić; gdy szczęście odejdzie, oddać je i schronić się w cnocie — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, młodzież szlachecka jest zniewieściała: syn szlachcica nie umie wsiąść na konia i pojechać na łowy z oszczepem, za to dobrze zna kufel, karty i zakazane prawem kości. Po drugie, ojcowie dla majątku łamią prawo — krzywoprzysięgają i wydzierają ziemię sąsiadom, by zostawić ją niegodnemu potomkowi. Poeta zauważa też, że uchwala się prawa, ale nikt nie przestrzega dobrych obyczajów.
Punktacja: Po 1 pkt za każdy z dwóch poprawnie wskazanych i osadzonych w tekście przejawów, np.: syn szlachecki nie umie wsiąść na konia ani jechać na łowy, zna za to kufel, karty i zakazane kości; ojciec krzywo przysięga i zagarnia mienie sąsiada dla potomka; prawa i statuty są uchwalane, ale nikt nie trzyma się dobrych obyczajów; urzędy przymykają oczy na występki; chciwość i pogoń za bogactwem. Maks. 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **D**

3. (3 pkt) **1. P; 2. F; 3. F** — po 1 pkt za zdanie

4. (5 pkt) **1–D, 2–E, 3–C, 4–B, 5–A** — po 1 pkt za parę

5. (2 pkt) **(1) kompasem; (2) łódź** — po 1 pkt za lukę

6. (3 pkt) **(1) męża; (2) domu; (3) koroną** — po 1 pkt za lukę

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot drwi ze starzejącej się kobiety, która oszukuje samą siebie: jej lustro kłamie, a prawdziwe pokazałoby szorstką skórę, niezbyt białe zęby i zmarszczki pod oczami, których nie zatrą nawet weneckie farby. Mimo to tańczy i ubiera się jak młoda, przyganiając młodym. Radzi jej, by nie przeszkadzała młodej Zosi i poprzestała na zabawach, bo w jej wieku lepiej prząść kądziel niż siedzieć za stołem w wianku obok młodzieńca.
Punktacja: Zarzut: starzejąca się kobieta udaje młodą — ufa kłamliwemu lustru, nie widzi szorstkiej skóry, niebiałych zębów, zmarszczek pod oczami, stroi się i tańczy jak młode dziewczęta, przygania młodym — 1 pkt. Rada: w jej latach czas porzucić świat i zabawy, lepiej przystoi jej prząść kądziel niż siedzieć w wieńcu przy młodzieńcu; nie przeciwić się młodej Zosi — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pieśń powstała pod wpływem pogańskiego najazdu na Podole — w utworze „Niewierny Turczyn psy zapuścił swoje", a jeńców zagnano „do hordy dalekiej". Podmiot liryczny wyraża ból i wstyd z powodu spustoszenia ziem ojczystych oraz krytykuje bierność i niezgodę szlachty, która nie potrafi się zjednoczyć w obronie kraju. To wyraz postawy patriotycznej i obywatelskiej troski o losy Rzeczpospolitej, typowej dla renesansowego ideału dobrego obywatela.
Punktacja: Wskazanie kontekstu — najazd pogański na Podole (uznawać: turecki, tatarski, turecko-tatarski, „pohańców") (1 pkt) + wskazanie postawy: ból, wstyd, krytyka bierności i niezgody szlachty (1 pkt). Maks. 2 pkt.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Podmiot sam ogrodził winnicę, by nie szkodziły jej zwierzęta i ptaki, podlewał ją w upał i okrywał przed mrozem. Gdy przyszedł czas zbioru, ktoś obcy oberwał winogrona i teraz cieszy się tym, co zdobył bez trudu, a podmiotowi pęka serce. Zaznacza jednak, że żałuje tego, co nigdy naprawdę nie było jego. Historię można odczytać jako przenośnię miłosnego zawodu: podmiot długo zabiegał o kobietę, a zdobył ją inny, który nie włożył w to żadnego wysiłku.
Punktacja: Fakty z tekstu: podmiot sam ogrodził winnicę, podlewał ją i okrywał, a gdy miał zbierać owoce, ktoś obcy oberwał jagody i cieszy się nimi bez pracy — 1 pkt. Odczytanie przenośne uzasadnione tekstem: np. miłosne rozczarowanie — kobieta, o którą się starał, przypadła innemu; albo utrata owocu własnej pracy (podmiot podkreśla, że winnica nigdy nie była naprawdę jego) — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Obraz miecza wiszącego nad szyją pokazuje, że możny człowiek żyje w ciągłym lęku: nie smakują mu wystawne potrawy i nie uśpi go słodki śpiew, podczas gdy prosty człowiek zaśnie nawet na złym posłaniu. Troska towarzyszy panu na okręcie i w siodle. Stąd wniosek podmiotu: skoro marmur i ściany obite jedwabiem nie leczą serca, nie ma powodu zazdrościć komuś kosztownych pałaców — lepiej mieszkać w swoim ojczystym domu.
Punktacja: Funkcja obrazu: pokazuje, że władza i bogactwo nie dają spokoju — kto żyje w ciągłym zagrożeniu i lęku, nie cieszy się ucztą ani nie zaśnie przy śpiewie (nawiązanie do miecza Damoklesa jako kontekst dopuszczalny) — 1 pkt. Wniosek: skoro marmur i jedwabne ściany nie ulżą sercu, nie warto zazdrościć pałaców; lepiej mieszkać w swoim ojczystym domu (umiar, poprzestawanie na swoim) — 1 pkt. Maks. 2 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 23 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	21–23 pkt
dobry (4)	18–20 pkt
dostateczny (3)	12–17 pkt
dopuszczający (2)	7–11 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/piesni-kochanowskiego**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.